

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 6/2 20 om udviklingen i EU-samarbejdet.
(Redegørelse nr. R 7).

Udenrigsministeren (Jeppe Kofod):

INDLEDNING

EU-samarbejdet i 2019 var i høj grad præget af valg til Europa-Parlamentet og udnævnelse af den nye Europa-Kommission. Valget til Europa-Parlamentet havde en høj valgdeltagelse på over 50 pct. på EU-plan. For første gang nogensinde var den samlede valgdeltagelse ikke faldende i forhold til det foregående valg. Den nye Kommission tiltrådte som bekendt i december 2019. Med alle de institutionelle brikker på plads tages der med indgangen til 2020 for alvor hul på en ny lovgivningscyklus.

Det Europæiske Råd har vedtaget en strategisk dagsorden for 2019 til 2024, og den nye kommissionsformand har udfoldet sine politiske prioriteter for arbejdet i den nye Kommission. I begyndelsen af året ventes Kommissionen at præsentere sit arbejdsprogram for 2020. Prioriteterne, der kommer til at præge EU's dagsorden den kommende tid, er mange og vigtige. Brexit ventes fortsat at komme til at fylde meget. Med den britiske udtrædelse af EU den 31. januar begynder næste fase i form af forhandlingerne om det fremtidige forhold mellem EU og Storbritannien. Et andet vigtigt emne, der står højt på EU's dagsorden, er forhandlingerne om den fremtidige flerårige finansielle ramme, EU's budget for perioden 2021-2027. 2020 bliver også et vigtigt år for klimadagsordenen og den grønne omstilling. Også migration og EU's indsats for at håndtere migrationsudfordringerne og adressere de grundlæggende årsager vil fortsat stå centralt. Hertil kommer EU's eksterne relationer til USA, Rusland, Ukraine, Kina, Tyrkiet, Iran, Syrien og Sahel for blot at nævne nogle.

Formatet for nærværende redegørelse giver ikke plads til at redegøre for alle udviklingstræk i EU-samarbejdet. Nedenfor berøres derfor en række af de vigtigste begivenheder og temaer i samarbejdet, som også vil være i fokus i den nærmeste fremtid.

NY EUROPA-KOMMISSION OG NYT EUROPA-PARLAMENT

Den nye *Kommission* under ledelse af Ursula von der Leyen tiltrådte den 1. december 2019. Kommissionen ventes at offentliggøre sit arbejdsprogram for 2020 inden udgangen af januar. Det er forventningen, at arbejdsprogrammet vil afspejle dels Det Europæiske Råds strategiske dagsorden for 2019-2024, dels de ønsker, der blev udtrykt af Europa-Parlamentet i forbindelse med godkendelsen af Kommissionen.

Der ventes i første halvdel af 2020 at blive fremsat en række initiativer fra Kommissionen som led i at levere på de prioriteter, som Kommissionen har fastsat for sin mandatperiode. Det gælder bl.a. initiativer vedrørende klima, bæredygtige investeringer, kunstig intelligens, mindsteløn, en ny strategi for EU-Afrika-partnerskabet og konferencen om EU's fremtid.

Ved *valgene til Europa-Parlamentet* den 23.-26. maj 2019 valgte de europæiske borgere et nyt Europa-Parlament for de næste fem år. Det skete med en høj *valgdeltagelse*, som på EU-plan steg fra knap 43 pct. ved valget i 2014 til over 50 pct. ved dette valg. Det er første gang nogensinde, at den samlede valgdeltagelse ikke har været faldende i forhold til det foregående valg. I Danmark steg valgdeltagelsen fra ca. 56 pct. i 2014 til 66 pct. i 2019. Det er den højeste valgdeltagelse i Danmark nogensinde. Den markante vækst i valgdeltagelsen på tværs af Europa synes bl.a. at afspejle behovet for, at Europa forholder sig til globale udfordringer, der er blevet mere påtrængende for borgerne, f.eks. på migrations- og klimaområdet.

Det nye *Europa-Parlament* trådte sammen i juli 2019 med David-Maria Sassi, S&D, som ny formand for de næste to et halvt år. Valget medførte desuden forskydninger i den interne magtbalance i Europa-Parlamentet. De to store grupper (S&D og EPP) har for første gang nogensinde ikke længere absolut flertal, men er afhængige af andre partigrupper for at danne flertal. Med toppostkabal og den nye Kommission på plads, er tiden moden til at fokusere på genoptagelsen af lovgivningsarbejdet i Europa-Parlamentet.

BREXIT OG DET FREMTIDIGE FORHOLD TIL STORBRITANNIEN

Efter langvarig blokering i det britiske parlament og flere udsættelser af Brexit blev der *forhandlet en revideret udtrædelsesaftale* på plads i oktober 2019 mellem EU27 og den nye britiske regering under premierminister Boris Johnson. Kerneelementet var en revideret irlandsprotokol med en nordirlandsspecifik løsning for grænseproblematikken. Det britiske parlamentsvalg den 12. december 2019 gav et solidt konservativt flertal i parlamentet. Det har banet vejen for en godkendelse af den reviderede udtrædelsesaftale i det britiske parlament og derefter Europa-Parlamentet, og dermed en endelig britisk udtrædelse af EU pr. 31. januar 2020. Med udtrædelsesaftalen følger en overgangsperiode frem til udgangen af 2020, hvor Storbritannien fortsat omfattes af EU's regelsæt men ikke deltagere i lovgivningsarbejdet i Rådet.

Med den britiske udtrædelse af EU begynder den næste fase af Brexit i form af *forhandlingerne om det fremtidige forhold mellem EU og Storbritannien*. Det vil være af meget stor økonomisk og politisk betydning for Danmark, EU og Europa som helhed. Fremtidsforhandlingerne vil tage udgangspunkt i den fælles EU-britiske politiske erklæring om det fremtidige forhold, der ledsager udtrædelsesaftalen. Rådet ventes at vedtage sit forhandlingsmandat til Kommissionen i februar 2020.

Der lægges op til et bredt og dybt partnerskab, hvor en frihandelsaftale med tilhørende såkaldte Level Playing Field-bestemmelser, der skal sikre lige konkurrencevilkår, vil stå centralt. Hertil kommer sektor-samarbejdsområder, intern og ekstern sikkerhed, en fiskeriaftale m.v. For Danmark og EU vil ambitionen være det tættest mulige forhold til Storbritannien, men det skal være baseret på balance mellem rettigheder og pligter, så der sikres lige konkurrencevilkår og det indre marked beskyttes. For begge parter vil det bl.a. også være vigtigt med et fortsat tæt udenrigs- og sikkerhedspolitisk samarbejde.

Forhandlingsforløbet forventes at blive intenst og kompromiseret i lyset af den meget korte tidsramme på under et år. Overgangsperioden kan forlænges i op til to år, men det har den britiske premierminister indtil videre afvist. Hvis man ikke når frem til en aftale om det fremtidige forhold inden overgangsperiodens udløb, kan et nyt »no deal«-scenarie derfor blive en realitet ved udgangen af 2020.

EU'S FLERÅRIGE FINANSIELLE RAMME

EU's flerårige finansielle ramme (MFF) udgør én af de væsentligste platforme for forhandlingerne om fremtidens EU. Det er i MFF'en og de dertilhørende sektorretsakter, at EU's indsatser, programmer og overordnede prioriteter samt medlemslandenes finansiering heraf i de næste syv år bliver fastlagt.

Kommissionen fremlagde den 2. maj 2018 sit forslag til den kommende MFF for perioden 2021-2027. Forslaget indebærer et *samlet udgiftsniveau* på 1,11 pct. af EU's BNI inden for den flerårige ramme. Hertil kommer en række instrumenter, der teknisk er placeret uden for den flerårige ramme. Der lægges i Kommissionens forslag ligeledes op til at *udfase de nuværende rabatter*, herunder også den danske, samt at indføre en række *nye indtægtskilder* til EU-budgettet, bl.a. baseret på EU's kvotehandelssystem samt ikke-genbrugt plastaffald. Disse indtægtskilder vil potentielt kunne bidrage til den grønne omstilling. Sådanne nye bidrag skal ses i tillæg til de hidtidige indtægtskilder fra told og moms samt medlemslandenes BNI-bidrag baseret på deres relative økonomiske størrelse.

EU-budgettet har over de seneste 25 år gennemgået en gradvis *modernisering*. Hvor de traditionelle politikområder såsom den fælles landbrugspolitik og samhørighedspolitikken i 1993 udgjorde omkring 80 pct. af EU's budget, er andelen i 2019 reduceret til omkring 70 pct. I Kommissionens MFF-forslag fortsættes denne tendens, idet de traditionelle politikområder foreslås at udgøre knap 60 pct. af budgettet. Derved frigøres der midler til andre prioritetsområder såsom klimarelaterede tiltag, migration og forskning.

Ud over reduktioner i den fælles landbrugspolitik og samhørighedspolitikken indeholder Kommissionens forslag flere midler til bl.a. den fælles *migrationsindsats* og *forskning*. Det er områder, hvor EU-samarbejdet kan bidrage med merværdi gennem fælles løsninger på fælles problemer. Forslaget indeholder også et revideret mål for EU's udgifter til *klimaindsatsen*. Fra 2021 foreslås mindst en fjerdedel af EU's samlede budget således at understøtte målsætningen om en ambitiøs implementering af Paris-aftalen.

De ovennævnte områder er dér, hvor uenighederne blandt medlemslandene er størst. Forhandlingerne præges således særligt af uenighed om det overordnede udgiftsniveau, indholdet og særligt balancen mellem nye og gamle politikområ-

der samt finansieringen af budgettet, herunder spørgsmålet om rabatter.

Kommissionens forslag til udgiftsniveau og udfasning af rabatter vil begrænse mulighederne for at finansiere nationale prioriteter, hvorfor *regeringen* finder, at der er behov for at nedbringe det danske merbidrag til EU-budgettet ift. Kommissionens forslag. Regeringen finder desuden, at EU-budgettet bør moderniseres med fokus på fx klima og migration. Danmark arbejder tæt sammen med en række ligesindede medlemslande for at styrke den danske indflydelse på udformningen af EU's næste flerårige finansielle ramme.

Forhandlingerne om den kommende MFF skal afsluttes i Det Europæiske Råd. Det er vurderingen, at *en aftale tidligst kan lukkes i første halvdel af 2020*.

EU'S GRØNNE DAGSORDEN

Kommissionsformanden har gjort den grønne dagsorden til en absolut toprioritet med præsentationen af en *europæisk grøn pagt* og dertilhørende arbejdsprogram, der skal udgøre den overordnede ramme om arbejdet med klima-, miljø og naturpolitikken. Udover at gøre den grønne dagsorden til et *tværgående hensyn* i EU-samarbejdet, bl.a. ved integration af verdensmål og bæredygtighed i det europæiske semester, ventes Kommissionen i 2020 desuden at fremlægge en række *tiltag på pagtens tematiske områder*.

I 2020 forventes Kommissionen at fremlægge en biodiversitetsstrategi for at sikre høje ambitioner til biodiversitetstopmødet i oktober 2020 samt en skovstrategi for at stoppe afskovning. Kommissionens industristrategi og handlingsplan for cirkulær økonomi skal understøtte moderniseringen EU's økonomi, mens den kommende kemikaliestrategi for bæredygtighed skal beskytte EU's borgere og miljøet. Dertil ventes fremlæggelsen af et 8. miljøhandlingsprogram.

Kommissionen ventes ultimo februar 2020 at fremlægge et forslag til en *europæisk klimalov*, der skal lovfastsætte målet om et *klimaneutralt EU i 2050* samt principperne for omstillingen. Alle parter til Parisaftalen skal i 2020 bekræfte eller opdatere sine reduktionsbidrag for 2030. Kommissionen ventes i sommeren 2020 at fremlægge en konkret plan for at hæve EU's reduktionsmål *til mindst 50 pct. og mod 55 pct.* For at finansiere den grønne pagt lægges op til, at mindst 25 pct. af EU-budgettet skal gå til klimarelaterede formål, ligesom Kommissionen har præsenteret en *Investeringsplan for pagten* og forslag til en *mekanisme for retfærdig omstilling*. Kommissionen forventes endvidere at fokusere på investeringer i energisektoren med henblik på at sikre en grøn elproduktion, samtidig med en elektrificering af samfundet. Det indebærer bl.a. en strategi for havvind og et lovforslag om sektorintegration i 2020.

I 2021 ventes at følge yderligere tiltag til implementering af et øget 2030-mål. Der ventes bl.a. en samlet lovgivningspakke med forslag til bl.a. *revision af EU's kvotehandelssystem (ETS)* med udvidelse til søtransport og muligvis andre sektorer samt reduktion af gratiskvoter til luftfart et forslag til revision af energibeskatningsdirektivet og en ny byrdefordeling for de ikke-kvotebelagte sektorer. Derudover ventes bl.a. strengere standarder for forbrændingsmotorers emissioner.

Dertil kommer en ventet *handlingsplan for nulforurening* for vand, luft og jord i 2021 for mere systematisk at mindske og afhjælpe forurening. På landbrugsområdet ventes i 2020 en *jord-til-bord-strategi* for at understøtte bæredygtige fødevarer-systemer samt i 2020 foranstaltninger at håndtere de vigtigste

årsager til biodiversitetstab, herunder brugen af kemiske pesticider, gødnings-stoffer og antibiotika.

Endeligt lægges der op til en styrkelse af *EU's grønne diplomati*, der skal kombinere ambitiøse klimamål med proaktive indsatser i handels- og udviklingspolitikken. Fokus vil i første omgang være på COP26 i Glasgow, Skotland og biodiversitetstopmødet i Kunming, Kina, hvor der er behov for markant øgede ambitioner.

MIGRATION OG GRÆNSEKONTROL

Migration udgør fortsat en central udfordring for EU. Kommissionsformand Ursula von der Leyen har bebudet, at en *ny pagt om asyl og migration* skal udvikles mellem medlemslandene på initiativ fra Kommissionen i 2020. Pagten kan forhåbentlig også sætte skub i forhandlingerne på asylområdet, herunder om Dublinforordningen. Den skal derudover inddrage samarbejde med tredjelande om udsendelse. Det har heller ikke i 2019 vist sig muligt at komme til et kompromis i arbejdet med en reform af det fælleseuropæiske asylsystem.

De mange initiativer, som EU har gennemført siden flygtninge- og migrantkrisen i 2015, har haft en mærkbar effekt. Der er således ikke længere tale om en migrationskrise, men presset på EU's ydre grænser, særligt i Grækenland og EU-medlemslandene på Balkan, fra flygtninge og irregulære migranter, er fortsat uholdbart, ligesom der ses en stigning i antallet af ankomster via Tyrkiet til Grækenland og Vestbalkan. Samtidig opleves der i visse medlemslande en stigning i udfordringerne med sekundære bevægelser internt i EU.

En gruppe af medlemslande, herunder Danmark, arbejder for ændringer af Schengen-samarbejdet bl.a. med henblik på at forebygge og håndtere sekundære bevægelser og opnå mere fleksible regler for genindførelse af midlertidig intern grænsekontrol. En væsentlig brik i et velfungerende Schengen-samarbejde er effektiv kontrol med EU's ydre grænser. Støtten til medlemslandene på dette område vil i fremtiden blive forstærket med det reviderede mandat for den Europæiske Grænse- og Kystvagt (Frontex), der trådte i kraft i december 2019, og som bl.a. indebærer, at Frontex i 2027 råder over et stående korps af bl.a. grænsevagter på op til 10.000 mand.

Der er stor opbakning blandt medlemslandene til EU's eksterne migrationsindsatser. I 2019 har fokus været på forbedret migrationshåndtering i transit- og oprindelseslande, beskyttelsesindsatser over for flygtninge og migranter i sårbare situationer, imødegåelse af grundlæggende årsager til irregulær migration og fordrivelse samt samarbejde om tilbagetagelse og reintegration, primært udmøntet gennem bredspektrede partnerskaber med oprindelses- og transitlandene.

EU's Trustfond for Afrika er fortsat et centralt instrument i arbejdet for at styrke samarbejdet med partnerlande på det afrikanske kontinent, hvor der f.eks. er etableret en evakueringsmekanisme i Rwanda for flygtninge fra detentionscentre i Libyen. Danmark er ultimo 2019 tredjestørste bilaterale bidragsyder med 375 mio. kr. til trustfonden, der udløber med udgangen af 2020. Eksterne indsatser på migrationsområdet forventes fremadrettet at blive finansieret gennem det nye udviklingsfinansieringsinstrument, NDICI, med vedtagelsen af det nye flerårige budget for 2021 - 2027.

RETSSTATSPRINCIPPET

På området *retsstatsprincippet og demokrati* pågår debatten mellem Kommissionen og medlemslandene fortsat, herunder bl.a. om domstolsreformer i Polen og en bredere vifte af spørgsmål vedrørende overholdelse af EU's grundlæggende værdier i Ungarn og Rumænien. Rådet er fortsat i gang med den såkaldte artikel 7-høring af Polen og indledte i efteråret 2019 ligeledes en høring af Ungarn. Det skete som følge af Europa-Parlamentets aktivering af artikel 7-procedure i september 2018. I forhold til Ungarn er der bl.a. rejst international kritik af lovgivning om bl.a. NGO'er, internationale universiteter og forholdene for uafhængige medier og domstols-systemet.

Den tidligere Kommission har desuden i to meddelelser fra hhv. april og juli 2019 præsenteret en ambition om at styrke rammen på europæisk plan for at håndhæve retsstatsprincippet og for at forebygge, at der opstår problemer med efterlevelsen af retsstatsprincippet i medlemslandene. Foruden det allerede fremsatte forslag i regi af MFF-forhandlingerne om at lade manglende efterlevelse af retsstatsprincippet få økonomiske konsekvenser præsenterer Kommissionen bl.a. en idé om at øge monitoreringen *på retsstatsområdet* og om at udgive en årlig retsstatsrapport.

DET INDRE MARKED

I 2019 har fokus været på den tiltagende globale konkurrence fra bl.a. statsstøttede virksomheder i tredjelande og ønsket fra flere sider om udvikling af en europæisk industripolitik. Kommissionen ventes at fremsætte en *industripolitisk strategi* i første halvår af 2020. Strategien forventes at indeholde tiltag inden for en række områder bl.a. fremme af cirkulær økonomi, digitalisering af industrien samt at accelerere overgangen til en klimaneutral produktion og økonomi. Der ventes med strategien at være særligt fokus på EU's konkurrence- og fusionsregler samt statsstøtteregler. Strategien ventes ligeledes at fremhæve muligheden for at støtte europæisk industrikonkurrenceevne gennem strategiske værdikæder på tværs af industrier og medlemslande. For at *forbedre det indre marked* for virksomheder og forbrugere ventes Kommissionen også at præsentere en handlingsplan for bedre håndhævelse og implementering af eksisterende og nye regler.

Der ventes også fulgt op på strategien for det *digitale indre marked*, bl.a. gennem en opdatering af e-handelsdirektivet, som ikke længere løser f.eks. platformes ansvar for indhold på sine tjenester samt undgåelse af yderligere knopskydning i forhold til ulovligt indhold. Derudover forventes bl.a. en horisontal retsakt om kunstig intelligens, der som Persondataforordningen skal fungere som en global standard ved at sikre klare fælles rammer for virksomhederne, beskyttelse af borgernes rettigheder og sikkerhed ved brug af produkter og services, der bygger på kunstig intelligens.

DEN SOCIALE DAGSORDEN

De seneste år har der i EU været øget fokus på *beskæftigelses- og socialområdet*. I 2019 nåede Rådet og Europa-Parlamentet til enighed om flere store sager på området, herunder aftalerne om arbejdsvilkårsdirektivet, orlovsdirektivet og om etablering af en europæisk arbejdsmarkedsmyndighed. Den nye europæiske arbejdsmarkedsmyndighed (ELA), der ventes

fuldt funktionsdygtig i 2024, skal være med til at styrke håndhævelsen og implementeringen af EU's regler for fri bevægelighed og social sikring. Myndigheden skal bl.a. fremme adgangen til information, koordinere fælles tilsyn på tværs af EU-landene og mægle i tilfælde af tvister mellem de nationale myndigheder. Derudover indeholder den såkaldte Mobilitetspakke (Vejpakken) en række initiativer mod social dumping. Der sikres bl.a. bedre sociale forhold for chauffører, konkurrencevilkårene i sektoren bliver mere lige, og håndhævelsen styrkes. Vejpakken forventes formelt endelig vedtaget i løbet af de første måneder af 2020. Rådet, Kommissionen og Europa-Parlamentet nåede i 2019 ikke til enighed om en revision af forordning 883, der koordinerer EU/EØS-landenes regler om social sikring. Forhandlingerne herom fortsætter derfor i 2020.

Den nye Kommission har derudover fokus på fuld implementering af den såkaldte sociale søjle. Den har bl.a. varslet, at den inden for de første 100 dage vil fremsætte et forslag, der skal sikre, at alle lønmodtagere i EU har en rimelig mindsteløn. En første høring af de sociale parter blev igangsat den 14. januar. Kommissionen har endvidere varslet, at den vil fremsætte forslag om et bindende initiativ for løngennemsigthed, der har til formål at skabe større kønsligestilling og sætte fokus på vilkårene for arbejdstagere på digitale platformsvirksomheder.

ØKONOMISK POLITIK

Drøftelserne om styrkelse af Den Økonomiske og Monetære Union (ØMU) fortsætter i forlængelse af beslutninger om det styrkede banksamarbejde, eurolandenes krisefond og et eurobudgetinstrument truffet i 2019. Bankunionens kerneelementer er allerede etableret og i funktion. Der arbejdes nu bl.a. med tiltag til at forbedre europæiske kreditinstitutters sundhedstilstand (risikoreduktion). Arbejdet med risikodeling, herunder drøftelser om en fælles indskydergaranti samt risikoreduktion, fortsætter også i 2020. Tiltag til styrkelse af euroens internationale rolle bliver ligeledes en del af ØMU-drøftelserne. Det kan f.eks. være institutionelle styrkelser såsom en mere fælles repræsentation af eurolandene i Den Internationale Valutafond. Fælles finanspolitik vil formentlig også fortsat være et tema, bl.a. ventes Kommissionen at foreslå en europæisk genforsikringsordning for dagpengesystemerne. Kommissionen foretager desuden en evaluering af de styrkede finanspolitiske regler.

På skatteområdet ventes Kommissionen at bruge skattepolitik til at understøtte EU's fælles klimamål. Bl.a. ved en revision af energibeskatningsdirektivet, så det sikres, at direktivet bliver tidssvarende og kan understøtte klimamålene. Der lægges op til ændringer af direktivets anvendelsesområde, minimumssatser og rammerne for afgiftsdifferentiering- og fritagelse. Desuden er der drøftelser om en WTO-kompatibel CO₂-grænsetilpasningsmekanisme, der skal modvirke karbonlækage.

Kommissionen ventes også at fortsætte arbejdet med bekæmpelse af skatteundgåelse og skatteunddragelse med henblik på at sikre fair beskatning i EU. Endeligt vil Kommissionen fortsætte arbejdet med at finde løsninger på beskatning af den digitale økonomi. I første omgang vil fokus være at finde globale løsninger i OECD senest i 2020 for først efterfølgende at vende tilbage til mulige EU-tiltag, hvis det ikke lykkes.

EU'S HANDELSPOLITIK

Konteksten for EU's handelspolitik er handelskrigen mellem USA og Kina, den alvorlige krise i WTO samt en stigende konkurrence fra Kina. Disse forhold overskygger til en vis grad den positive fremdrift i EU's handels- og investeringsforhandlinger med tredjelande.

For EU er det afgørende at fastholde og videreudvikle et regelbaseret multilateralt handelssystem, der fremmer åben, fair og bæredygtig international handel med lige konkurrencevilkår. Kommissionen har som toprioritet at lede en reform af WTO, der bl.a. skal sikre et effektivt tvistbilægningssystem, efter WTO's appelorgan ophørte med at fungere i december 2019. Kommissionen ventes at lancere sit reformforslag inden udgangen af 2020.

EU søger på den ene side en pragmatisk og dialogbaseret tilgang over for USA, som har en fortsat kritisk tilgang til multilateralt samarbejde også i WTO, for at styrke de transatlantiske handelsrelationer og undgå yderligere konflikter. På den anden side er EU klar til at forsvare egne økonomiske interesser. EU har tilpasset sin kurs over for Kina, der nu på samme tid ses som en samarbejds- og forhandlingspartner, en kommerciel konkurrent og en systemisk rival. I november 2019 indgik EU og Kina en mindre bilateral handelsaftale om beskyttelse af geografiske oprindelsesbetegnelser, og der arbejdes for at afslutte forhandlingerne om en ambitiøs bilateral investeringsaftale i 2020.

Der har været god fremdrift i EU's handelsforhandlinger med tredjelande. Handelsaftalerne med Japan og Singaper trådte begge i kraft i 2019. Separate handels- og investeringsbeskyttelsesaftaler med Vietnam blev underskrevet i juni 2019; handelsaftalen ventes at træde i kraft i første halvår af 2020 på betingelse af Europa-Parlamentets godkendelse. I juni 2019 indgik EU og Mercosur (Argentina, Brasilien, Paraguay og Uruguay) en politisk aftale om handelsdelen af en bredere associeringsaftale. Den ventes forelagt Rådet og Europa-Parlamentet i anden halvdel af 2020. Det forventes også, at modernisering af handels- og investeringsaftalerne med Chile og Mexico kan afsluttes i 2020.

EU har stort fokus på bæredygtighed i handelspolitikken. EU's nyere handelsaftaler har bæredygtighedskapitler, som bidrager til at fremme bæredygtig udvikling baseret på parternes multilaterale forpligtelser om arbejdstagerrettigheder, miljø og klima, herunder effektiv implementering af Parisaftalen og ratifikation af ILO's kernekonventioner.

På lovgivningssiden vedtog Rådet og Europa-Parlamentet i 2019 en forordning, som vil danne en fælles ramme om screening af udenlandske investeringer i EU. Der ses endvidere en fornyet interesse for forordningsforslaget om begrænsning af adgang til offentlige udbud i EU for at give EU tyngde i handelsforhandlinger med tredjelande, hvor udbudsmarkederne ikke er tilsvarende åbne.

SIKKERHED

I lyset af den øgede terrortrussel og det forværrede sikkerhedslandskab i Europas nærområde har EU de senere år styrket sit fokus på det sikkerheds- og forsvarspolitiske samarbejde betydeligt. Målet er, at Europa i højere grad skal kunne tage ansvar for egen sikkerhed. Det sker i stadig tættere samarbejde mellem EU og NATO. For første gang i EU's historie etablerer Kommissionen et selvstændigt generaldirektorat for forsvarsindustri og rumpolitik, der får ansvar for det indre

marked på forsvarsområdet. Det nye generaldirektorat skal forvalte den kommende *Europæiske Forsvarsfond* og have ansvar for koordinering af EU's indsats for bedre *militær mobilitet*, som skal sikre, at militære styrker i tilfælde af en krisesituation rettidigt kan rykke gennem medlemslandene. Kommissionens arbejde er ikke omfattet af forsvarsforbeholdet.

Dertil kommer udviklingen af EU's mellemstatslige forsvarssamarbejde, herunder bl.a. det Permanent Strukturerede Samarbejde (*PESCO*), hvor man indtil videre har igangsat 47 projekter. Projekterne fokuserer bl.a. på udvikling af fælles cyberforsvarsenheder, fælles træningscentre og overvågning af maritime områder. *PESCO*-samarbejdet er omfattet af det danske forsvarsforbehold.

Imødegåelse af *hybride trusler og cybersikkerhed* står ligeledes højt på dagsordenen i EU. Et nyt sanktionsregime på cyberområdet blev vedtaget af Rådet i 2019 for at give mulighed for fælles svar på ondsindede cyberaktiviteter. Cybersikkerhedsforordningen trådte i kraft i juni 2019 og styrkede mandatet for EU's Net og Informationsikkerhedsagentur samt introducerede en fælles ramme for cybersikkerheds-certificering af digitale varer og tjenesteydelser. I tråd med Kommissionens henstilling om 5G-sikkerhed fra marts kom den fælles risikovurdering af området i oktober. Derudover arbejdes der på en fælles værktøjskasse til håndtering af 5G-*risici*, som forventes færdig i starten af 2020. Der har endvidere været stort fokus på at styrke EU's forsvar mod påvirkningskampagner, ikke mindst i forhold til Europa-Parlamentsvalg med implementering af handlingsplanen mod desinformation, som blev vedtaget i december 2018. I begyndelsen af 2019 blev de første designerede entiteter tilføjet til listen i det nye sanktionsregime vedrørende kemiske våben.

EU arbejder tillige for at styrke sit samarbejde med tredjelande for at gøre disse bedre i stand til at varetage egen sikkerhed. *Den Europæiske Fredsfacilitet* forventes vedtaget i det kommende år og igangsat fra 2021. Fredsfaciliteten vil bl.a. kunne anvendes til at støtte kapacitetsopbygning og tredjelands fredsoperationer. *EU's civile krisestyingsindsats* er også blevet styrket, og i september 2019 lancerede Danmark sin nationale plan for, hvordan man skal gøre indsatsen mere smidig, fleksibel og samtænkt – både fra dansk side og i EU-kredsen. Planen skal bl.a. lede til mere effektiv rekruttering af krisestyngseksperter, større lokal beslutningskraft i missionerne og bedre samarbejde på tværs af myndigheder.

Med afsæt i rådskonklusioner fra juni 2017 om EU's eksterne indsats vedrørende *terrorbekæmpelse* har EU udvidet antallet af terrorbekæmpelseseksperter samt styrket politiske dialoger og partnerskaber om bekæmpelse af terrorisme. Geografisk er fokus især på Mellemøsten, Nordafrika, Vestbalcan, Vestafrika/Sahel og Afrikas Horn.

EU-samarbejdet på det politi- og strafferetlige område udvikler sig fortsat hastigt, hvilket bl.a. er en følge af den teknologiske udvikling og mere grænseoverskridende alvorlig kriminalitet. Danmark kan som følge af det danske retsforbehold alene deltage i nye eller ændrede initiativer, hvis der opnås særaftaler med EU herom. Der ventes et fortsat stærkt fokus på bekæmpelse af terrorisme og radikalisering. De senere års stærke fokus på informationsudveksling, brugen af fælles EU-databaser og styrket koordination mellem medlemslandenes myndigheder forventes fortsat at have en høj prioritet i EU. Endelig forventes der fokus på udbredelsen af 5G-netværk, der er forbundet med en række potentielle problemstillinger, som kan få betydning for politiets, herunder PET's, muligheder for at efterforske.

EU'S EKSTERNE RELATIONER

EU ønsker at styrke sin rolle som global udenrigspolitisk aktør. EU's eksterne relationer hviler på EU's Globale Strategi fra 2016 og den europæiske konsensus for udviklingspolitik fra 2017. EU's nytiltrådte udenrigsrepræsentant Josep Borrell har meddelt, at han arbejder for en mere retfærdig, sikker og grøn verden. Han har fået til opgave at styrke EU i verden, sikre bedre sammenhæng mellem interne og eksterne politikker og at sætte sig i spidsen for mere effektiv og hurtig stillingtagen i udenrigspolitiske spørgsmål.

En ny femårig *handlingsplan for menneskerettigheder og demokrati* for perioden 2020-2024 er undervejs. Planen forventes at bekræfte EU's rolle for fremme af menneskerettigheder og demokrati i en tid, hvor begge dele er under pres. Danmark støtter aktivt udarbejdelsen af et *EU menneskerettighedssanktionsregime*, som vil gøre det muligt at sanktionere personer, enheder og/eller grupper, der er ansvarlige for krænkelse i tredjelande.

EU og USA deler fortsat værdier og strategiske interesser og er enige om væsentlige udenrigs- og sikkerhedspolitiske emner som f.eks. terrorbekæmpelse, Ukraine, Nordkorea mv. EU drøfter løbende håndteringen af det transatlantiske forhold, hvor der på en række områder er uenigheder mellem USA og EU f.eks. på handelspolitikken. Fremadrettet handler det for EU om fortsat at styrke og udbygge samarbejdet, hvor der er fælles interesser og samtidig forsøge at fastholde amerikansk engagement i det internationale regelbaserede samarbejde også i forhold til områder, hvor EU og USA er uenige, såsom klima og frihandel.

Arktis har stigende interesse i EU. I lyset af klimaforandringer, miljømæssige udfordringer, nye økonomiske muligheder og den øgede geopolitiske interesse i regionen er der under finsk formandskab taget skridt mod en opdatering af EU's Arktispolitik fra 2016. Den proces ventes indledt under den nye Kommission, hvor EU's engagement i forhold til klima, miljø, bæredygtig vækst, arktiske befolkningers vilkår og internationalt samarbejde formodes i højsædet. Fra kongerigets side støtter man op om, at EU styrker sit engagement i Arktis, forudsat at dette respekterer de Arktiske Staters særlige rolle i relation til Arktis og understøtter det konstruktive arbejde i Arktisk Råd.

EU's forhold til *Rusland* ventes i 2020 fortsat at være vanskeligt. Rusland har fortsat ikke vist fleksibilitet i forhold til konflikten i det østlige Ukraine eller den illegale annektering af Krim – trods den forhandlingsvilje, som den nye ukrainske præsident har bidraget med. Derfor forventes det, at EU fastholder de økonomiske sanktioner mod Rusland. Samtidig engagerer EU sig med Rusland, når det er i EU's interesse.

Ukraines nyvalgte præsident og regering har fortsat landets europæiske kurs og givet ny dynamik til det vigtige reformarbejde. EU yder en betydelig støtteindsats og er en pålidelig partner, som støtter det ukrainske civilsamfund i at fastholde presset for fortsatte reformer. Danmark indtager en ledende rolle i arbejdet, som bl.a. er illustreret af den dansk-ledede implementering af EU's anti-korruptionsprogram. Desuden er Danmark med til at sikre, at Ukraine forbliver højt på EU's dagsorden.

Fællesmeddelelsen fra marts 2019 om EU's forhold til Kina tegner et billede af *Kina* som både en partner, konkurrent og systemisk rival. Der blev opnået stærkt sprog i EU-Kina topmødeerklæringen fra april 2019 om bl.a. menneskerettigheder og den bilaterale investeringsaftale, mens EU-Kina Menneskerettighedsdialogen bekræftede vidt forskellige syn på

bl.a. situationen i Xinjiang. Foregående udenrigsrepræsentant Mogherini udsendte i november 2019 den tredje EU28-fælleserklæring om situationen i Hongkong, hvori vigtigheden af fundamentale rettigheder understreges.

Tyrkiet vil forblive højt på EU's dagsorden – ikke mindst i lyset af Tyrkiets militære operation i det nordøstlige Syrien, som fik EU til at vedtage en hård og restriktiv linje for våbeneksport til Tyrkiet på foranledning af pres fra blandt andre Danmark. Flygtningespørgsmålet vil også stå centralt. Fortsætter de tyrkiske borer i det østlige Middelhav, kan det føre til nye drøftelser om sanktioner. Udvidelsesforhandlingerne er i praksis sat i bero, og førtiltrædelsesbistanden væsentligt reduceret, men der vil fortsat være behov for dialog og samarbejde om bl.a. terror, migration og flygtninge.

De formelle tiltrædelsesforhandlinger vil fortsætte med kandidatlandene *Montenegro* og *Serbien*, hvor reformer inden for retsstatsområdet og grundlæggende rettigheder fortsat vil stå i centrum. For så vidt angår kandidatlandene *Nordmakedonien* og *Albanien* besluttede Det Europæiske Råd i oktober 2019 at vende tilbage til spørgsmålet om åbning af optagelsesforhandlinger inden EU-Vestbalkan topmødet til maj i Zagreb. Der er bred opbakning blandt medlemslandene til, at Kommissionen skal fremlægge et forslag til en revideret udvidelsesproces med et skærpet fokus en meritbaseret tilgang og adressering af fundamentale krav.

Det *syriske regime* har i de seneste år, med betydelig støtte fra især Rusland og Iran, genvundet kontrollen over størstedelen af Syriens territorium. Som den største humanitære donor har EU fortsat fokus på at afhjælpe den humanitære krise i Syrien. I oktober 2019 blev der nedsat en forfatningskomité, men rammebetingelserne for de politiske forhandlinger er fortsat svære, og regimet forhaler processen. EU's linje om ikke at give genopbygningsstøtte eller sanktionslettelser, indtil en troværdig politisk proces er undervejs, består uændret. EU bidrager aktivt til at finde en politisk løsning på konflikten og understreger løbende, at de, som har begået overgreb i konflikten, stilles til ansvar. Danmark har sammen med en række ligesindede lande i EU en politik om at afstå fra handlinger, der kan tolkes som en normalisering af forholdet til regimet.

2019 var præget af den eskalerende konflikt mellem USA og Iran, som ventes at fortsætte i 2020. Fra dansk og europæisk side har man på det kraftigste fordømt Irans missilangreb i januar 2020 på militærbaser i Irak, hvor også danske tropper befandt sig. EU opfordrer til deeskalering og har taget klar afstand fra Irans regionale adfærd. EU har kritiseret Irans overtrædelser af atomaftalens bestemmelser, men bakker fortsat fuldt op om atomaftalen. Som reaktion på iranske overtrædelser aktiverede atomaftalens europæiske parter (Frankrig, Tyskland, Storbritannien) i januar 2020 den såkaldte »konflikt-resolutionmekanisme« i håb om at få Iran til fuldt ud at overholde aftalen. EU har også kritiseret det iranske styres hårdhændede håndtering af de folkelige protester i slutningen af 2019 og forventes at fastholde fokus på menneskerettighedssituationen i Iran i 2020.

Sikkerhedssituationen i Sahel er drastisk forværret. Borrell har tilkendegivet, at han vil styrke EU's engagement i *Sahel* og dialogen med G5 Sahel og de enkelte Sahellande. EU har taget lederskab i etableringen af *Partnerskabet for Sikkerhed og*

Stabilitet, som forventes lanceret i marts 2020. På udviklingsiden vil EU styrke *Sahelalliancen*, som har til formål at forbedre koordinationen af udviklingsbistanden og udarbejde en ny Sahelstrategi, som forventes godkendt i juni 2020.

Det næste år bliver centralt for udviklingen på *Afrikas Horn*, hvor bl.a. EU's medlemslande er enige om at yde en rettidig og koordineret støtte til *Sudans* transitionsregering, der skal håndtere en skrøbelig situation. Også den politiske liberalisering i Etiopien er skrøbelig og fredsaftalen mellem *Etiopien* og *Eritrea* har endnu ikke har vist konkrete forandringer i forholdet. Den *Afrikanske Unions Mission*, som primært er finansieret af EU, skal efter transitionsplanen overdrage sikkerhedsansvaret til de somaliske sikkerhedsstyrker inden udgangen af 2021. EU planlægger sammen med multilaterale partnere og en række lande på Afrikas Horn et nyt initiativ, der skal sikre større regional økonomisk integration.

EU er – sammen med medlemslandene – verdens største udviklingsaktør. Den nye Kommission har lagt op til en mere prominent status for EU's udviklingssamarbejde. EU planlægger at sammenlægge en række eksisterende instrumenter i ét stort »instrument for naboskab, udvikling og internationalt samarbejde« fra 2021, som skal bidrage til at opfylde verdensmålene og styrke samspillet mellem EU's udviklings- og udenrigspolitik. EU skal ligeledes have en omfattende *Afrikastrategi*, og i 2020 afholdes der *topmøde mellem EU og den Afrikanske Union*. Fra dansk side støttes der aktivt op om at styrke EU's partnerskab med Afrika, herunder i forhold til at placere *klima, miljø og migration* centralt i samarbejdet. Tætte partnerskaber med de afrikanske lande er nødvendigt for effektiv imødegåelse af de grundlæggende årsager til irregulær migration og styrkelse af migrationshåndtering. Endelig fortsætter forhandlingerne om et fremtidigt partnerskab med landene i Afrika, Vestindien og Stillehavet til at afløse *Cotonou-aftalen* fra senest 2021.

KONFERENCE OM EUROPA'S FREMTID

Ud over det forventede arbejde med at gennemføre de prioriteter, som EU's institutioner og medlemslande er blevet enige om, vil der i den kommende periode være fokus på den såkaldte *konference om Europas fremtid*, der forventes indledt i 2020.

Konferencen vil være en naturlig anledning til en bredere drøftelse af EU's politiske retning med inddragelse af borgere og de nationale parlamenter. Visse institutionelle spørgsmål vil også kunne indgå i drøftelserne. Konferencen vil under alle omstændigheder udgøre en mulighed for at drøfte nogle af de store, tværgående spørgsmål i EU, som borgerne efterspørger. Konferencen må forventes at fylde en del på EU-institutionernes dagsorden og i den bredere europapolitiske debat i medlemslandene.

Hermed slutter redegørelsen.
